

**TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA PEDAGOG KADRLAR
KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH**

Jiyanov Farrux Bohodirovich

Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

Ilmiy rahbar: Davronova Shaxlo Farmonovna

Pedagogika f. f. d. (PhD), dotsent

Annotatsiya: *Ushbu ishda transformatsiya jarayonlari sharoitida pedagog kadrlar kompetensiyasini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Raqamli texnologiyalar rivoji, ta’lim tizimidagi o’zgarishlar va yangi metodik yondashuvlar pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini yangicha ko’nikmalar bilan boyitishni talab qilayotgani tahlil qilingan. Pedagoglarning raqamli savodxonligi, innovatsion metodlardan foydalanishi, kommunikativ qobiliyati, kasbiy etika, moslashuvchanlik va o’zini rivojlantirish kompetensiyalarining ta’lim sifati hamda o’quvchilarning o’zlashtirish jarayoniga ta’siri ko’rsatilgan. Transformatsiya davrida pedagog kompetensiyasini takomillashtirish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida asoslab berilgan.*

Kalit so’zlar: *pedagog kompetensiyasi, transformatsiya, raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuv, kasbiy rivojlanish.*

Hozirgi globallashtirish, raqamlashtirish va jamiyatning barcha sohalarida kechayotgan tarkibiy o’zgarishlar pedagogik faoliyatning mazmunini tubdan yangilashni talab qilmoqda. Ta’lim tizimidagi transformatsiya jarayonlari nafaqat o’quv dasturlari va texnologiyalarning modernizatsiyasi, balki pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini zamon talablari asosida takomillashtirishni ham zarur qilmoqda. Chunki jamiyat taraqqiyoti, inson kapitalining rivoji va raqobatbardosh avlod tayyorlash bevosita o’qituvchilarning malakasiga bog’liq.

Transformatsiya jarayonlari sharoitida pedagogning roli an’anaviy bilim beruvchidan zamonaviy ta’lim jarayonini tashkil etuvchi, o’quvchini mustaqil fikrlashga undovchi, kreativ va innovatsion yechimlarni taklif qiluvchi shaxsga aylangan. Shu sababli pedagogik kompetensiyalar tizimi ham yangilangan talablar asosida shakllanishi, uning tarkibiy qismlari esa raqamli savodxonlik, kommunikativ madaniyat, kreativ fikrlash, refleksiya, tashkiliy boshqaruv, stressga chidamlilik kabi ko’nikmalar bilan boyitilishi lozim.

Raqamli transformatsiya o’qituvchilardan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini chuqur o’zlashtirishni talab etmoqda. O’qituvchi elektron o’quv resurslarini yaratish, virtual ta’lim muhiti bilan ishlay olish, masofaviy ta’lim vositalaridan samarali foydalanish kabi yangi kompetensiyalarga ega bo’lishi zarur. Bunday ko’nikmalar ta’lim jarayonini shaxsga yo’naltirilgan va interfaol tashkil etish imkonini yaratadi. Shuningdek, AKTdan foydalanish o’quvchilarni qiziqitirish, ta’lim sifatini oshirish va o’qitish jarayonini soddalashtirishga xizmat qiladi.

Pedagog kompetensiyasining yana bir muhim jihati - innovatsion metod va yondashuvlardan foydalanishdir. Transformatsiya davri o’qituvchidan faol, muammoli,

loyiha asosida o‘qitish, “blended learning”, “Steam”, “kouching” kabi metodlarni amaliyotga tatbiq etishni talab qiladi. Bu metodlar o‘quvchilarni mustaqillik, ijodkorlik, tahlil qilish, muammo yechish ko‘nikmalariga ega bo‘lishiga yordam beradi. Innovatsion faoliyatga tayyor pedagog ta’lim jarayonida samaradorlikka erishadi va o‘quvchilarning o‘zlashtirish sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi - kommunikativ savodxonlik. Transformatsiya jarayonida o‘quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot qila olish, jamoada ishlay bilish, fikrni aniq yetkazish va konstruktiv muloqot yuritish pedagog faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. O‘qituvchining kommunikativ qobiliyati ta’lim jarayonidagi ko‘plab muammolarning oldini olishga, ijobiy psixologik muhit yaratishga va o‘quvchilarda o‘qishga nisbatan motivatsiyani kuchaytirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, pedagogning kasbiy etika va mas’uliyati ham bugungi davrda alohida ahamiyat kasb etadi. Raqamli axborot oqimi kuchaygan, jamiyatning madaniy va axloqiy talablari ortgan sharoitda o‘qituvchi namunali shaxs bo‘lishi, axloqiy me’yorlarga rioya qilishi, adolatli baholash, pedagogik takt, madaniyat va odob me’yorlariga sodiq bo‘lishi zarur. Bu pedagogning nufuzini oshiradi, o‘quvchilarda ijobiy munosabat shakllantiradi va ta’lim-tarbiya samaradorligini kuchaytiradi.

Pedagogning o‘zini rivojlantirish kompetensiyasi transformatsiya davrida eng muhim kompetensiyalardan biridir. Hozirgi tez o‘zgaruvchan sharoitlarda o‘qituvchi doimiy ravishda yangi bilimlarni o‘zlashtirishi, malakasini oshirishi, ilmiy yangiliklarni kuzatib borishi lozim. Refleksiya, ya’ni o‘z faoliyatini baholay olish qobiliyati esa ta’lim jarayonidagi kamchiliklarni aniqlash, ularni bartaraf etish va doimiy takomillashtirishga yordam beradi.

Transformatsiya jarayonida pedagog kadrlar uchun yana bir muhim kompetensiya - stressga chidamlilik. O‘zgarishlar davri ko‘plab yangiliklar, mas’uliyat va bosimlarni keltirib chiqaradi. Shunday vaziyatlarda o‘qituvchining emotsional barqarorligi, vaziyatni boshqarish qobiliyati, muammoli holatlardan chiqish strategiyalari uning kasbiy faoliyatidagi samaradorlikni ta’minlaydi.

Kasbiy moslashuvchanlik ham pedagogning bugungi kun talablari asosida faoliyat yuritishi uchun zarur kompetensiyalardan biridir. Ta’lim tizimidagi yangiliklar, o‘quv dasturlaridagi o‘zgarishlar, metodik yondashuvlarning yangilanishi o‘qituvchidan tez moslashishni talab qiladi. Moslashuvchan pedagog o‘z faoliyatida yangi imkoniyatlarni ko‘radi va ulardan samarali foydalanadi.

Yuqorida keltirilgan fikrlardan kelib chiqadiki, transformatsiya sharoitida pedagog kadrlar kompetensiyasini takomillashtirish murakkab, ammo zarur jarayon bo‘lib, u ta’lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biridir. Zamonaviy pedagog doimiy o‘rganadigan, innovatsion fikrlaydigan, raqamli texnologiyalarni o‘zlashtirgan, kasbiy va axloqiy jihatdan barkamol shaxs bo‘lishi kerak. Ana shundagina ta’lim tizimida sifatli natijalarga erishiladi, jamiyatning intellektual salohiyati oshadi va raqobatbardosh kadrlar shakllanadi.

Transformatsiya sharoitida pedagog kadrlar kompetensiyasini takomillashtirish ta’lim tizimi rivojining strategik yo‘nalishlaridan biridir. Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan bugungi davrda pedagogdan zamonaviy ko‘nikmalar, innovatsion

metodlardan foydalanish, kommunikativ savodxonlik, kasbiy moslashuvchanlik va doimiy o‘zini rivojlantirish talab etiladi. Pedagog kompetensiyalarining chuqurlashuvi ta’lim jarayonining sifat ko‘rsatkichlarini oshiradi, o‘quvchilarning o‘zlashtirish samaradorligini ta’minlaydi hamda ta’lim tizimini yangi bosqichga ko‘taradi. Shunday ekan, pedagoglarni zamon talablari asosida tayyorlash va ularning malakasini uzluksiz rivojlantirish ta’lim transformatsiyasining asosiy omili hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abdullaeva, Q. (2020). Pedagogik kompetentlik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Hasanboeva, O. U., Yo‘ldosheva, M. (2019). Kasbiy pedagogika. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
3. Beqboeva, G. (2021). Pedagogik mahorat va kompetensiya. Toshkent: O‘qituvchi.
4. Sultonova, M. (2022). Raqamli pedagogika: nazariya va amaliyot. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
5. Xodjayev, N., Qambarov, A. (2018). Mehnat psixologiyasi va kasbiy moslashuv. Toshkent: Sharq nashriyoti.
6. UNESCO (2015). ICT Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO Publishing.
7. OECD (2019). Future of Education and Skills 2030. Paris: OECD.
8. Goleman, D. (1995). Emotional Intelligence. New York: Bantam Books.
9. Drucker, P. (2007). The Essential Drucker. New York: Harper Business.
10. Spencer, L. M., Spencer, S. (1993). Competence at Work: Models for Superior Performance. New York: Wiley.
11. Fullan, M. (2007). The New Meaning of Educational Change. New York: Teachers College Press.
12. Darling-Hammond, L. (2017). Teacher Education and the Learning Profession. New York: Routledge.